

ULOGA STUDENATA U IMPLEMENTACIJI BOLONJSKOG PROCESA NA UNIVERZITETU U BIHAĆU

¹ Fadil Islamović, ² Dženana Gačo

¹ Univerzitet u Bihaću – Tehnički fakultet, ul. dr. I. Ljubijankića bb, 77000 Bihać
f.islam@bih.net.ba

² Univerzitet u Bihaću – Tehnički fakultet, ul. dr. I. Ljubijankića bb, 77000 Bihać
dzgaco@bih.net.ba

**Ključne riječi: studenti, implementacija, bolonjski proces, visokoškolske ustanove,
interna evaluacija, kvalitet.**

SAŽETAK:

Uloga studenata u implementaciji bolonjskog procesa u segmentu visokoškolskog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, u formi koju poznajemo, je postala aktualna primjenom reformskih procesa svima poznatih kao dio bolonjskog procesa. Kakav i koliki značaj je dat studentima najbolje govori činjenica da su njihova uloga i mjesto prepoznati u svim zakonskim i podzakonskim propisima Bosne i Hercegovine, entiteta i kantona. Detaljniju razradu uloge studenata utemeljenu na zakonskim rješenjima svakako regulišu Statut i druga podzakonska akta Univerziteta u Bihaću. Kroz ovaj rad generalno se može konstatirati da je uloga studenata u implementaciji bolonjskog procesa na Univerzitetu u Bihaću veoma značajna, da je zakonskim i podzakonskim rješenjima otvoren veliki manevarski prostor djelovanju i učešću studenata, ali i to da je nedovoljan stepen kontinuirane i stalne uključenosti studenata u važnim procesima na Univerzitetu u Bihaću.

1. UVOD

Bosna i Hercegovina kao država potpisnica je Bolonjskog sistema školovanja od 2003. godine. Od te godine svi javni univerziteti (njih osam u BiH) pristupaju, odnosno uvode Bolonjski sistem obrazovanja na svojim članicama. Univerzitet u Bihaću akademske 2006/2007. godine upisuje prvu generaciju studenata po Bolonji.

Uvođenje novog sistema školovanja prati donošenje normativno-zakonskih okvira i podzakonskih akata od strane, po Ustavu BiH, ovlaštenih zakonodavnih i drugih organa kao što slijedi [1]:

- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj 59/07), donesen od strane Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (13. juni 2007. godine – Predstavnički dom, i 30. juli 2007. godine – Dom naroda);
- Zakon o visokom obrazovanju USK-a (Službeni glasnik USK-a, broj 08/09), donesen od strane Skupštine Unsko – sanskog kantona (29.05.2009. godine);
- Zakon o Univerzitetu u Bihaću (Službeni glasnik USK-a, broj 16/09), donesen od strane Skupštine Unsko – sanskog kantona (23.09.2009. godine);
- Statut Univerziteta u Bihaću, donesen od strane Upravnog odbora Univerziteta u Bihaću 27.10.2009. godine (stupio na snagu 29.10.2009. godine).

2. HISTORIJA I OSNOVNI PODACI O UNIVERZITETU U BIHAĆU

Današnja teritorija Unsko-sanskog kantona, odnosno tadašnji okrug Bihać, baštini već više od 40 (četrdeset) godina tradiciju školovanja u oblasti visokog obrazovanja. U periodu 1971. - 1975. godine u Bihaću je djelovala Viša tehnička škola Karlovac - istureno odjeljenje Bihać.

Viša tehnička škola Bihać – Mašinski odsjek, počinje sa radom 1975. godine, a Viša tehnička škola Bihać – Tekstilni odsjek, 1979. godine. Viša ekonomska škola Bihać – Univerzitet u Banja Luci - istureno odjeljenje Bihać, počinje sa radom 1979. godine, a Viša tehnička škola Bihać – Drvno-industrijski odsjek, 1991. godine. Pedagoška akademija Bihać Odlukom Predsjedništva R BiH (Službeni list br. 23/93), počinje sa radom 18.10.1993. godine u okviru Univerziteta u Sarajevu, a Islamska pedagoška akademija Bihać Odlukom Sabora Islamske zajednice BiH osniva se i započinje sa radom od 23.12.1995. godine. Mašinski fakultet u Bihaću, pri Univerzitetu u Sarajevu, počinje sa radom 20.12.1995. god.

Univerzitet u Bihaću osnovan je odlukom Skupštine Unsko-Sanskog kantona koja je održana 28.07.1997. godine, a u to vrijeme ge čine: Mašinski fakultet, Viša ekonomska škola, Pedagoška akademija i Islamska pedagoška akademija. Godine 1998. Univerzitet u Bihaću ima 7 (sedam) članica i to: Mašinski fakultet, Ekonomski fakultet, Pravni fakultet, Biotehnički fakultet, Pedagoški fakultet, Islamska pedagoška akademija i Viša medicinska škola.

Nakon transformacije JU Univerzitet u Bihaću ima 7 (sedam) članica, i to 6 (šest) fakulteta (Tehnički fakultet, Pedagoški fakultet, Biotehnički fakultet, Pravni fakultet, Islamski pedagoški fakultet - IPF, Ekonomski fakultet) i jednu visoku školu (Visoka zdravstvena škola - VZŠ Bihać).

Univerzitet u Bihaću danas na 7 (sedam) članica ima 26 studijskih odsjeka na I ciklusu studija. Od početka akademske 2010/2011. godine otpočeo je sa organiziranjem nastavnog procesa II (drugog) ciklusa studija na 19 studijskih odsjeka. Na III (trećem) ciklusu studija po Bolonji još nije pokrenut nastavni proces, ali sva očekivanja su usmjerena na početak akademske 2014/2015. godine.

Dana 09.03.2011. godine JU Univerzitet u Bihaću je sudski registrovan kod Općinskog suda u Bihaću i od tada ima pravni subjektivitet te djeluje kao jedinstveno pravno lice, odnosno kao integrisani univerzitet. Podaci o preko 6.000 studenata koji studiraju na oba studijska ciklusa, preko 70 (sedamdeset) nastavnika i 65 (šestdesetpet) saradnika u radnom odnosu, su dobra pretpostavka i garancija opstanka i razvoja Univerziteta i Unsko-sanskog kantona, koji opslužuje potrebe oko 300.000 stanovnika ovog dijela Bosne i Hercegovine.

3. NORMATIVNO-PRAVNI OKVIR DJELOVANJA STUDENATA

Normativno-pravni okvir djelovanja studenata prvenstveno je određen slijedećim zakonima:

- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH, broj 59/07); Dio II. Visokoškolske ustanove, Tačka 12. Prava i obaveze studenata – Član 36. do Član 41.
- Zakon o visokom obrazovanju Unsko-sanskog kantona (Službeni glasnik USK-a, broj 08/09); Dio osmi, Upis i status studenta/ studentica – Član 59. do Član 77.
- Zakon o Univerzitetu u Bihaću (Službeni glasnik USK-a, broj 16/09); Glava deveta – Prelazne i završne odredbe, Član 43.

Statut Univerziteta u Bihaću kojeg je temeljem ovlaštenja iz spomenutih zakona donio Upravni odbor Univerziteta 27.10.2009. godine preciznije definiše interesne sfere studenata kroz [2]:

- Organizovanje i izvođenje univerzitetskih studija (Član 131. do Član 135.),
- Organizacija nastave i ocjenjivanje (Član 136. do Član 147.),
- Studij I ciklusa studija – dodiplomski studij (Član 148. do Član 152.),
- Studij II ciklusa studija – postdiplomski studij (Član 153. do Član 161.),
- Studij III ciklusa studija – doktorski studij (Član 162. do Član 164.),
- Vrste statusa studenata (Član 165. do Član 167.),

- Prestanak statusa studenta (član 168.),
- Ostale odredbe o statusu studenta (Član 169.),
- Mobilnost studenata (Član 170. do Član 171.),
- Odgovornost za povrede obaveza studenata (Član 172. do Član 180.),
- Prava i obaveze studenata (Član 181. do Član 185.),
- Studentsko organiziranje (Član 187. do 190.), itd.

3.1. Studentsko organizovanje

Statut Univerziteta u Bihaću u članovima 187. – 190. govori o studentkom organizovanju i to [2]:

Član 187.

- (1) Studenti imaju pravo organizirati svoje studentske asocijacije u sva tri ciklusa studija. Članstvo u istim mogu ostvariti svi studenti koji imaju status studenta Univerziteta.
- (2) Studentske asocijacije se bave ostvarivanjem, te zaštitom prava i interesa studenata u naučno –nastavnom, naučno - istraživačkom, stručnom, kulturnom, sportskom i drugom radu, kao i unapređenjem životnog standarda i društvenog života studenata.

Član 188.

- (1) Studentske asocijacije imaju svoje organe, koji se biraju neposrednim izjašnjavanjem ili u predstavničkim tijelima istih.
- (2) Studentske asocijacije, po pojedinim ciklusima studija, imaju slijedeće organe:
 - Skupštinu,
 - Upravni odbor,
 - Predsjednika.

Član 189.

- (1) Studentske predstavnike u tijelima Univerziteta bira Upravni odbor studentske asocijacije, iz reda studenata izabranih na posljednjim izborima u skladu sa Statutom studentske asocijacije.
- (2) Prilikom raspravljanja i glasanja u organima i tijelima Univerziteta o pitanjima od interesa za studente, studentski predstavnici imaju obavezu zastupati interese svoje asocijacije.

Član 190.

- (1) Univerzitet putem godišnjeg finansijskog plana obezbjeđuje adekvatne uslove za rad studentskih asocijacija, a ima obavezu i iznaći odgovarajući prostor i potrebnu opremu za njihovo funkcioniranje.
- (2) Pored izvora finansiranja od strane Univerziteta, a radi ostvarivanja njihovih statutarnih ciljeva i nadležnosti, studentske organizacije mogu u skladu sa zakonom i svojim aktima obavljati odgovarajuće djelatnosti radi stjecanja prihoda.

3.2. Učešće studenata u tijelima Univerziteta u Bihaću

Okvirni Zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini - Član 16., stav 4. glasi: “Najmanje 15% članova Senata su studenti, predstavnici studenata iz svakog ciklusa”.

Zakon o visokom obrazovanju USK-a – Član 98., stav 4. glasi: “Najmanje 15% članova Senata su studenti, predstavnici studenata iz svakog ciklusa”.

Zakon o Univerzitetu u Bihaću – Član 21., stav 1 glasi: “Senat je najviše izborna akademsko tijelo koje se bira iz reda akademskog osoblja i studenata iz sva tri (3) ciklusa u skladu sa Zakonom i Statutom”.

Zakon o Univerzitetu u Bihaću – Član 32., stav 1 glasi: “Nastavno - naučno, odnosno nastavno-umjetničko vijeće je akademsko tijelo kojeg čine nastavnici i saradnici koji su u radnom odnosu na Univerzitetu koji učestvuju u nastavno - naučnom procesu organizacione jedinice, kao i studenti izabrani od studentskog predstavničkog tijela, u skladu sa Statutom”.

Statut Univerziteta u Bihaću – Član 59., stav 1, glasi: “Senat je najviše akademsko tijelo na Univerzitetu koje broji 22 člana, a čine ga: Rektor, , Predstavnici studenata - 2(dva) predstavnika studenata iz sva tri ciklusa studija uz uslov da imaju status redovnog studenta na Univerzitetu“.

Statut Univerziteta u Bihaću – Član 60.

- (1) Predstavnici studenata participiraju u sastavu Senata, kako slijedi:
 - a) Studenti dodiplomskog studija (I – ciklus) iz različitih grupacija 1 član.
 - b) Studenti postdiplomskog studija (II - ciklus) 1 član.
- (2) Članovi Senata iz prethodnog stava zastupaju interese studenata odgovarajućeg ciklusa shodno utvrđenim stavovima asocijacija koje su ih izabrale.

Statut Univerziteta u Bihaću – Član 102.

- (1) Nastavno-naučno vijeće je akademsko tijelo fakulteta nadležno i odgovorno za akademska pitanja kojeg čine:
 - a) Dekan koji je po položaju predsjednik NNV-a
 - b) Prodekani,
 - c)
 - f) Ukupno 2 (dva) predstavnika studenata fakulteta/VŠ-a iz dva (2) ciklusa studija uz uslov da imaju status redovnog studenta na Univerzitetu.

Pravilnik o osiguranju kvaliteta na Univerzitetu u Bihaću (IX Senat, 06.05.2010.) [3]:

- Član 9. : Odbor za osiguranje kvaliteta na Univerzitetu u Bihaću – dva (2) predstavnika studenata.
- Član 13. : Timovi za osiguranje kvaliteta organizacionih jedinica Univerzitetu u Bihaću – jedan (1) predstavnik studenata.

Procedure anketiranja studenata na Univerzitetu u Bihaću (Senat, 30.12.2010.):

- Interna evaluacija – anonimno anketiranje studenata (ocjenjivanje rada nastavnika i saradnika, te obrada anketnih obrazaca), u potpunosti je prepuštena u ruke asocijacije studenata. Ova aktivnost na žalost nije na zadovoljavajućem nivou!

Statut Univerziteta u Bihaću – Član 181.

- (1) Studenti imaju pravo i obavezu da u saradnji sa akademskim osobljem aktivno učestvuju u nastavi, umjetničkom i naučnoistraživačkom radu, a prema studijskim programima i nastavnim planovima i programima.
- (2) Osim prava utvrđenih Statutom i Zakonom, pravo studenata, je naročito, da:
 - a) Budu upoznati sa svojim pravima, obavezama i dužnostima na početku akademske godine.
 - b) Nastava bude organizirana u skladu sa studijskim programima i nastavnim planovima i programima, rasporedom nastave te rasporedom ispita.
 - c) Završe studij u propisanom roku, uz redovno izvršavanje svojih obaveza.
 - d) Izjašnjavaju se o kvaliteti nastave i rada nastavnika i saradnika.
 - e) Koriste biblioteke, računarsku opremu i druge resurse Univerziteta, odnosno fakulteta/VŠ-a.
- (3) Za ostvarivanje prava studenata iz stavova (1) i (2) ovoga člana odgovorni su Prorektor za nastavu i studentska pitanja i dekani fakulteta/VŠ-a.

3.3. Uloga studenata na Univerzitetu u Bihaću

Rezimirajući sve već ranije kazano važno je naglasiti i istaknuti da je uloga studenata itekakao značajna kod svih bitnih pitanja vezanih za rad Univerziteta u Bihaću. Sudjelujući ravnopravno, punim pravom glasa, sa akademskim osobljem u gotovo svim organima i radnim tijelima Univerziteta (Senat Univerziteta u Bihaću, Nastavno-naučna vijeća svih fakulteta/VŠ-a, Odbor za osiguranje kvaliteta na Univerzitetu u Bihaću, Timovi za osiguranje kvaliteta organizacionih jedinica

Univerziteta u Bihaću, Disciplinske komisije organizacionih jedinica Univerziteta u Bihaću, i dr.) studenti odlučuju o vrlo važnim pitanjima kao što su izbor rektora, prorektora, dekana, prodekana, kod izbora u zvanja nastavnika i saradnika, prijave magistarskih radnji i doktorskih disertacija, donošenja novih i revizije postojećih nastavnih planova i programa, utvrđivanju politike kvaliteta na Univerzitetu u Bihaću, ocjenjivanju rada nastavnika i saradnika itd. Oko 40 (četrdeset) studenata Univerziteta u Bihaću na različite načine uključeno je kroz organe univerziteta u procese implementacije bolonjskog procesa što nam daje pravo za konstataciju da je njihova uloga veoma važna i nije nimalo zanemariva.

Tragom svojih prava Unija studenata Univerziteta u Bihaću, u amfiteatru Ekonomskog fakulteta, 19. decembra 2012. Godine, sa početkom u 14.00 sati, organizirala je Okrugli sto pod nazivom „Uloga studenata u implementaciji Bolonjskog procesa na Univerzitetu u Bihaću” čiji ciljevi su bili [4]:

- podići informiranost studenata Univerziteta u Bihaću o procesu razvoja visokog obrazovanja, osiguranju kvaliteta, o procesu akreditiranja visokoobrazovnih ustanova, nadležnim institucijama i pravima studenata;
- podići svijest studenata o važnosti aktivne uloge studenata u razvoju visokog obrazovanja i osiguranju kvaliteta;
- dodatno poboljšati vještine za aktivniju ulogu studenata.

Treba naglasiti da su na ovom okruglom stolu pored studenata prisustvovali, i uzeli aktivno učešće u radu, rektor Univerziteta u Bihaću, prorektori, većina dekana i određen broj nastavnika Univerziteta. Rasprava je pokazala razumijevanje i punu podršku rukovodstva i zaposlenih Univerziteta u Bihaću za aktivnosti Unije studenata oko preuzimanja uloge, koja joj po zakonima i pripada, u implementaciji bolonjskog procesa, ali i nedovoljan stepen kontinuirane i stalne uključenosti studenata u važnim procesima na Univerzitetu u Bihaću.

4. ZAKLJUČAK

Rukovodeći se, sa jedne strane ulogom studenata koja im po odredbama Zakona i Statuta pripada u implementaciji bolonjskog procesa, a sa druge strane stvarnim učešćem i uključenošću u svim važnim procesima na Univerzitetu u Bihaću, naredne aktivnosti asocijacije studenata Univerzita u Bihaću trebale bi biti na slijedećim pitanjima:

1. Inicirati izmjene i dopune Statuta i njegovo usaglašavanje sa odredbama Zakona, u dijelu učešća u organima Univerziteta (Senat, NNV-a).
2. U punom kapacitetu preuzeti aktivnosti studenata oko ocjenjivanja rada nastavnika i saradnika, te obrade anketnih obrazaca.
3. Kroz organe Univerziteta ostvariti potpunu uključenost asocijacije studenata tokom cijele akademske godine, a ne periodično po potrebi.

5. LITERATURA

- [1] www.unbi.ba (03.11.2013. godine)
- [2] Upravni odbor Univerziteta u Bihaću: *Statut Univerziteta u Bihaću*, Bihać, 27.10.2009. god.
- [3] Senat Univerziteta u Bihaću: *Pravilnik o osiguranju kvaliteta na Univerzitetu u Bihaću*, Bihać, 06.05.2010. god.
- [4] Unija studenata Univerziteta u Bihaću: *Okrugli sto „Uloga studenata u implementaciji Bolonjskog procesa na Univerzitetu u Bihaću”*, Bihać, 19.12.2012. god.